

Den glada butiken i TV – kulturens vagga

Till Linda van den Tempel och Malin van den Tempel -

Man skulle i förstone kunna tro att det här handlar om trivialhistoria, petitesseer, kuriositeter, men så är ingalunda fallet. Det är en omskakande tid som inne i sig bar fröet till uppseendeväckande förvandlingar och förvecklingar.

Vi saxar från SVT Sports självbetraktelser:

Fotbolls-VM 1958 blev televisionens stora genombrott i Sverige. Under mästerskapet såldes tusentals tv-apparater – varje dag. I Sverige inleddes reguljära TV-sändningar från Nackamasten 4 september 1956. Förhoppningarna på det nya mediet var stora, men få svenskar unnade sig lyxen med en TV i hemmet. Fotbolls-VM 1958 ändrade emellertid drastiskt på den utvecklingen. Med VM kom världen till ett välmående efterkrigssverige och omfamnades av publiken. Under mästerskapet såldes tusen tv-apparater varje dag. Tidigare uppgivna handlare jublade – svenska folkhemmet var för evigt ommöblerat, Hädanefter stod teven i blickfånget.

Som sjuåring kom Sten Högberg från Gotland till Stockholm, men förblev alltid gotlänning. När han var 14 år började han som springpojke hos Östermalms Radio på Linnégatan 13, en affär som han senare tog över och drev under 20 år. När reklamradio drog igång för första gången i Sverige 1961-62, lanserade han med jinglar "den glada butiken" en lätt amerikanisering som han visserligen inte var först om, en radiohandel i Årsta hade försökt samma grepp. På Radio Nord kunde man också höra jinglar om Broddman, Broddman, Broddman – det var en radiokedja bland annat med en butik i källaren under konserthuset på Kungsgatan där man hela tiden kunde höra glada låtar på spikpiano.

Radio Nord sändes från en båt på internationellt vatten 16 distansminuter från Nynäshamn (och radio Syd sändes från mitten av Öresund) med musik och topplistor, som fick till resultat att P3 startade melodiradion, eller skvalradion som den snart kallades, och transistorradio kom att översvämma badstränderna.

Teven började bli en större grej redan 1958 under Fotbolls VM i Sverige. Vi gick två kvarter från Karlavägen för att se matcher i direktsändning i skyltfönstren på Östermalms Radiohandel. Det var tekniska avbrott för det mesta men vi såg lite inslag från gruppspel eller kvalificering kanske mot titelhållaren Västtyskland eller mot Sovjetunionen, men finalen mot Brasilien gick efter midsommar när vi var på landet.

Föredragspunkt från en konferens 1962

14.50 JAG MÖTTE KONKURRENSEN MED ETT LEENDE

"Den glada butiken" är det kampanjtema som gett en stockholmsdetaljist chansen att klara en hårdnande konkurrens från kedjeföretag och varuhus. Reklam i radio var ett viktigt inslag i kampanjen. Ingenjör Sten Högberg. AB Östermalms Radio

Britt Wadner ledde Radio Syd från ett fartyg i Öresund och hade till och med reklamslag i TV. Hon blev dömd för piratradio och flyttade sedan sin verksamhet till afrikanska västkusten. Bilden tv: Pelé och svenske målvakten Kalle Svensson VM 58 på Råsunda.

Hur vi fick reda på finalresultatet när brassarna vann är osäkert, antagligen kom grannen förbi och meddelade det efter. Nästa år fick jag bära på en flera kilo tung transistorradio av lite äldre slag – antagligen från auktionsverket – flera kilometer från busshållplatsen till sommarstugan. Förgäves – den funkade inte. Resultatet från boxningsmatchen mellan Ingemar Johansson och Floyd Patterson, som gick tidigt på morgonen i USA, fick grannen komma med bud om.

TV-programmet var magert till en början, onsdagarna var helt TV-fria. Men nu började man skämta på skolgårdarna genom att fråga om man hade TV, och svarade man nej fick man höra reaktionen – Va ? har ni inte Tvål och Vatten ?

Riktigt stor blev inte Teven förrän framåt 1963 när sändarnätet byggts ut och tv-antennerna lyste som en skog på alla tak. Ishockey-VM gick på Hovet i Stockholm. Sten Högberg hade nu etablerat "Den glada butiken" höll föredrag för kollegorna i affärsvärlden och lät kända artister som Thore Skogman en ny bandspelare med trickinspelningsmöjligheter. Norska Tandbergaren, som blev standarbandspelaren i skolorna hade tre hastigheter, danska Bang&Olufsens anläggningar blev allt plattare vartefter man bytte ut radiorör mot transistorer även i Teve-apparaterna.

ÖSTERMALMS RADIO

— DEN GLADA BUTIKEN —

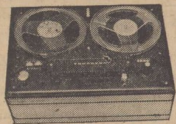
demonstrerar Bang & Olufsens stereoanläggningar, radio och TV på utställningen Hobby- & fritid i Ostermans Marmorhallar.
I dag kl. 18 sjunger

THORE SKOGMAN

på scenen och visar B & O-bandspelarens trickinspelningsmöjligheter.

ÖSTERMALMS RADIO presenterar

Tandberg-nytt!
HIFI/STEREO
för den professionella bandspelaren-entusiasten!

Tandberg 64 X — ny modell med extra förmagnetiseringshuvud (cross-field) — totalt 4 x tonhuvuden. 3 hastigheter, 2 eller 4 spår. Massor av finesser — ändå lättanvänd och driftsäker. Frekvensomfång:
 15" 20—12.000 c/s
 (±2 dB 40—9.000 c/s)
 3 1/2" 20—18.000 c/s
 (±2 dB 20—15.000 c/s)
 7 1/2" 20—25.000 c/s
 (±2 dB 30—20.000 c/s)
 Signal/brusförhållande 62 dB.

TANDBERG
— det är skillnad

Lysna bara och jämför själv hos
ÖSTERMALMS RADIO
 Linnégatan 13 Tel. 630 660
 Den glada butiken

Thore Skogman var en tungvrickare utan dess like med ramsor som:
 Ram-ti-di-dilja-dudi, dam-ti-di-dilja
 Dudi-dadil-di-di-dim-tam, tilja-du-di-dej

Han hade glest mellan tänderna och glest mellan hjärncellerna skulle nog en del kulturknuttar som Harry Schein och Jörn Donner tycka.

Morföräldrarna och morbror hade införskaffat en teve en sjutton-tummare, redan så tidigt som omkring 1960. Ett par gånger om året stannade vi till i stationsstaden Nässjö i snålaste Snålland. Till de bästa program vi fick se var testbilden följt av studioklockan innan en tecknad bild av Stockholms stadshus och Örjanslåten strömmade ut från den nya vardagsrumsmöbeln.

Morbror Erik tillämpade begränsad skärmtid och stängde Teve-luckorna när ett program var slut. Höjdpunkten på besöken i Snålland var när Erik tog fram smalfilmsprojektorn. Till de mer ovanliga filmerna hör fågelsjön i Småland och ett scoutläger i Älta på 1940-talet. Roligast var det när filmerna vevades baklänges i snabb takt. Senare såg morbror Erik till att "dumburken" hamnade i garderoben.

Den snålländska snålheten bedrog sig inte och morbror Erik lämnade efter sig en av de största guldsamlingarna som hittats i landet och en kaffeburk full med 500-kronorssedlar.

Den glada butiken på Linnégatan 13. Den nedre bilden visar Grev Turegatan norrut. Klockan på Östermalms radiohandel till höger. Längst bort skimtar Statens Normalskola. För att utplåna minnet från 60-talets pedagogiska reformer som enhetsskola och grundskola har man nu rivit alla byggnader och rensat ut alla exemplar av läroplan Lgr62.

Sten Högborgs val av smeknamnet "Flinta" var ytterligare en del i hans smarta marknadsföring där han även kunde sälja sekunda varor.

Det var ingen som körde ryska bilar i Sverige förutom de högsta partigångarna i kommunistpartiet SKP, som fick rabatter i utbyte mot att de skrubbade öststaternas diplomater på ryggen. När Matreco skaffade lokaler strax utanför Bromma flygplats och en stor utställningshall utanför regementet i Boden började det uppstå misstankar att inte allt stod rätt till.

Sten Högborg. Ingenjör Sten "Flinta" Högborg, Enskede, har avlidit i en ålder av 63 år. Närmaste anhöriga är sambon Ingegerd och hennes barn och barnbarn.

Allas vår "Flinta" har efter lång tids sjukdom stilla lämnat oss. Han föddes på

Gotland. Vid sju års ålder flyttade han med sin mor till Stockholm, men i sitt hjärta förblev han alltid gotlän-

ning. När han var 14 år fick han arbete som springpojke hos Östermalms Radio, vilken affär han senare förvärvade och framgångsrikt drev i över 20 år. Under Radio Nord-tiden blev företaget känt under namnet "Den glada butiken". 1971 startade Sten företaget Högborg Marketing AB som han innehade till kort tid före sin bortgång.

Bowling var Stens stora intresse. 1956 blev han medlem i Fredrikshofs IF, bowlingsektionen, och var sektionens ordförande 1964–89, då han avgick på grund av sjukdom.

Med sin positiva livssyn och sitt glada humör gjorde han sig känd bland Sveriges bowlare under namnet "Flinta" – ett smeknamn som han själv valde. Under sina 25 år "vid klubban", med kloka beslut och kreativ ledning, lotsade han denna från div IV till högsta divisionen. Sten var alltid glad och vänlig och skaffade sig därigenom många vänner.

Alla vi klubbkamrater känner saknad över att "Flinta" inte längre finns ibland oss.

BENGT LIEDHOLM

Operation Stockholm 1961

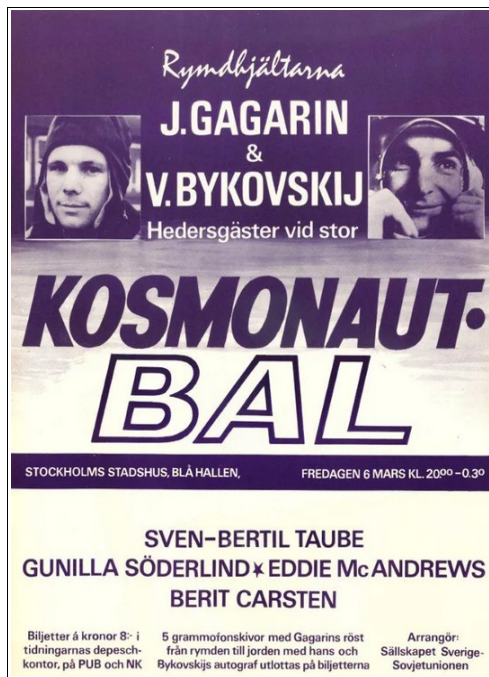

Eftersom Hambro nu finns på en nazistisk dödslista beslutar paret att flytta från det otrygga hotellet och tackar ja till ett erbjudande av en anförvant, en av systrarna Wallenberg, att låna en av hennes lägenheter. Säkerligen handlar det om en lägenhet på Karlavägen 57. Det är den adress brittiska legationen meddelar UD 6 maj då man ansöker om ransoneringskort för mr & mrs Hambro plus ett barn och två tjänare. Barnet är givetvis "Anis" alias Ann Mari.

Operationen i april är på väg att dras igång och spionerna är i full aktion på Östermalm. En amerikansk spion, förklädd till äldre gentleman bevakar vad som händer vid Karlavägen 59. Utanför frimärksaffären står två ryska KGB-agenter och låtsas vara intresserade av filateli. Utanför Merrys står två slipslösa bulgarer och förbereder en inlastning av smuggelgods i den öppna herrgårdsvagnen. Västtyska agenter från BND har parkerat sina folkvagnar och smugit in bakvägen genom flingans affär till Abwehrs gamla kontor, som är inhyst i överste Bildts paradvåning. Det var härifrån som tyskarnas radioavdelning skötte kontakterna med Berlin under Andra Världskriget. Vägg i vägg med Abwehr, fast på Karlavägen 57 fanns en lägenhet, som tillhörde en av systrarna Wallenberg, där motståndsmän som stod på nazisternas dödslista kunde gömmas. Grevinnan von Lewenhaupt som hade en paradlägenhet bredvid hade tio tyska spioner inneboende, men hushållerskan höll god min knackade på och kom med kaffe och bullar om söndagsmorgnarna.

Flingan, affärsinnehavare för en kemisk-teknisk affär till höger om porten Karlavägen 59, har tagit hand om ett par alltför nyfikna och närgångna personer och lagt dem i ett syrabad hos målerifirman A. Söderlindh. Den tunga porten till 59:an har just öppnats av Philip, som passar på att tigga en tjugufemöring från en dam i minkpäls som bor högst uppe i A-huset.

Ute i rymden svävar Jurij Gagarin runt jorden i sin rymdkapsel, till alla västspioners förvåning. Att man lyckats så väl just på detta område var en effekt av att mannen bakom det sovjetiska rymdprogrammet, Sergej Koroljov, fått fram en typ av farkost som kunde användas både för bemannade färder och för spionage från rymden. Detta gjorde kommunistpartiet mer beredvilligt att satsa på projektet. Raketen och farkostmodellen som Gagarin färdades med var hemliga. Det var först 1965 som de visades upp. Orsaken var att farkosten var identisk med deras spionsatelliter.

Den falske Gagarin väckte stor uppmärksamhet och beundran när han på sin världsturné besökte Stockholm i mars 1964.

Jurij Gagarins dubbelgångare kommer till Matreco, rysk bilaffär en bit bort på Karlavägen 67. Den riktige Gagarin snurrar fortfarande runt i en bana som inte går att rubba. Det är sandlådan mitt i allén som står i centrum för uppmärksamheten på bilden från 1961. Det är där de sovjetiska agenterna grävt ner de vapen som Lee Harvey Oswald ska ta med sig till Dallas för att skjuta den amerikanske presidenten.

Valentina Tereschkova pratar i rymden

Det är svårt att hitta något minnesvärt i de första årens Teve-utveckling. Det som då uppfattades som banbrytande har bleknat till tafatta försök att trollbinda publiken. Den amerikanske författaren Norman Mailer myntade jämförelsen att Teves ansikten var ett mellanting mellan Gudar och kackerlackor.

Mormor Emilia i Nässjö såg på nyheterna med de långa inslagen om rymdåldern. Hon ledsnade och insåg att det inte tillhörde hennes tid när Valentina Tereshkova var den första som förekom i Teve-sändning inifrån kapseln. Hon pratade med markkontrollen och med sin kollega Valerij Bykovskij i den andra kapseln som sändes upp samtidigt. Emilia ville inte gärna lyssna, men hon gillade att se på is-hockey, speciellt när de började slåss. Och hon brukade se på västern-serien Bröderna Schartwig.

Sovjetunionens hjälte från rymdfärden 1963 och i senare upplagor.

Valentina skrev långa manifest om den fredliga rymdutvecklingen och om Sovjetunionen som världsfredens förkämpe. Dessvärre hade Teve inte så bra översättare från ryskan. Rymdfärden 1963 var mest till för att de båda kosmonauterna skulle kunna pejla in lämpliga mål för interkontinentala kärnvapenbärare. Året innan hade man varit tvungna att dra tillbaka medeldistansraketer under Kuba-krisen. När den svenska generalstaben lekte sina krigsspel pekades Nässjö järnvägsknut ut som ett av målen för kärnvapenanfall från öst.

Så avancerade spel fanns ännu inte för allmänheten. Det fanns ju flipperspel och juke-boxar men de var fortfarande analoga. Morbror Erik tillverkade ett spel med ettöringar som kunde ramla ner genom en mekanisk vipparm och sådana myntapparater fanns kvar länge på nöjesfälten. Men de hade större valörer och man kunde vinna mynt på riktigt.

Valentina hyllades som Sovjetunionens hjälte och ett kvinnligt föredöme. Hon blev invald i Högsta Sovjets presidium och hon skulle senare som medlem i statsduman och Enade Ryssland föreslå en förändring i Rysslands författning 2017 så att Vladimir Putin skulle kunna förbli president till 2036.

Inköp i glada butiken

I september 1966 fick mamma för sig att införskaffa en Teve och gick ner till Glada butiken tillsammans med Philip för att köpa en Bang & Olufsen, om det nu var en 19-tummare eller 21-tummare. Sten Högberg svepte med handen över hela butiken och skröt över hur många teveapparater han hade sålt.

Den glada butiken och Enskede-ingenjören Sten Högberg var med om flera teknikskiften. Färg-TV introducerades genom OS 1968. Det fanns visserligen de som tyckte att färg-teve var något onödigt och det tog tid innan programmen i färg dominerade tv-tablån. Flinta låg hårt på för att sälja färg-TV under vinter-OS i Grenoble 1968. ”En man som bodde vid Nybroviken var på sin gamla TV besviken han frågar en kamrat var kan jag se en Färg-apparat svaret blev : gå till ”Den glada butiken” ”.

Se OS i Färg-TV
i original
TELEFUNKEN-PAL

hos
"Den Glada Butiken"

ÖSTERMALMS RADIO

Ingen annons i världen kan tala om hur bra färg-TV är i Sverige, men vi kan. Slå oss bara en signal så skall vi vika en stol i vårt speciella Färg-TV-rum. Vi visar 51 timmars Färg-TV-sändningar. Ring bara 63 06 60 och beställ tid. Missa inte att själva se vad andra bara talar om.

Samma tekniska skicklighet som lett fram till Telefunkens PAL-system, det färg-TV-system som praktiskt taget hela Västeuropa enats om, ligger till grund för Telefunkens 25" färg-TV-mottagare PALcolor 708 T. En tekniskt fullödlig mottagare med bästa tänkbara prestanda.

TELEFUNKEN

Se
Färg-OS
hos:
ÖSTERMALMS RADIO
"DEN GLADA BUTIKEN" LINNÉGATAN 13 • Tel. 63 06 60

Den glada butiken var en föregångare till det som skulle bli videobutiker, betal-TV, såsom mynt-TV färdiginspelade band och fjärrkontroller. Men Sten Högbergs största fritidsintresse var bowlingklubben varför han även kom att kallas "Flinta" efter en tecknad förebild i ett stenålderssamhälle som förekom flitigt i dumberken i TV:s barndom.

Färdiginspelade musikband
till Er bandspelare. Linnégat. 13,
"Den glada butiken". Tel. 627403